

mai una forma *tinga*, estrangerisme que cita *AlcM* d'un text que no pretenia enganyar ningú passant per català). És clar que és la forma general en els escr. Renaix.: «jo callo, m'aguanto, *tingeixo* davant dels demés, per a no sentir altre cop aquella expressió ---», «al mitj de la *tingida* disputa, encenian cigarros pera lliensar-los a les dues pipades», «aquell ab sa rialleta sarcàstica y la borleta ballant, feya al pràcticant una reverència *tingida*», *Noller (Pap., 184, 204; Notes de c., 114)*.

DERIV.: *Fent, fenta* fou l'antic participi passiu de *fènyer* (pròpiament ll. tardà **FINCTUS*). «Si --- lo creador ven --- a algú son deute --- lo deutor --- no és tengut de donar ne de pagar al comprador, sinó aytant com eylli ha donat per compra; en axí emperò, si pot provar que la --- venda sie *fenta*, o deyta en frau ---», *Cost. Tort. (Ol., p. 346)*; i adverbialment: «en los contrayts plus hi deu esser guardada la veritat del contrayt, que no ço qui és feyt *fentament* e contra veritat».

D'ací substantivat *fenta* 'ficcíó' (=fr. *feinte*): «Erodes --- Joan --- a éls dién per *fenta* que él lo iria adorar, lo qual volgra ya aver mort», *VidesR, f° 26r2 (n. 23)*. Ara bé amb aquest *fent, fenta*, adjectiu, em sembla que hauríem d'identificar un adjectiu que Barrau i Masó van creure llegir *fenc* en la vella versió catalana dels *Cesta Comitum* (1) crec que podem llegir: «lo comte de Besalú --- Guiem Tron, per ço com havia lo nas *fent*, *tronn* significava '*plat, camus*', car un nas d'aires esclafats és com si diguéssim 'maurat, aplatat' com la pasta.¹ El mall. *fñt* 'vagatiu, en vaga' es deu explicar partint de la noció de 'plegades, formant un bony com el nas camús': «no -ns volem assure y estar *mans fentes* esperant ---» (*BDLC I, 195; VI, 174; XIII, 117; Spitzer, LexikK, 92*).

DERIV.: *Fenyedor* (veg. l'ex. de princ. S. XIII, citat s. v. *ficar*). *Fenyedora*. *Fenyiment* o, abans, *fenyement* [*fe<n>y<i>mens* i *fe<n>yements* 'ficcions, simulacions', *VidesR, gloss.*], més tard reemplaçat per *fingiment* [fi S. XVII, pseudo-Boades] o per *ficcíó* [mj. S. xv, JRoig, JoMartorell], pres del ll. *factio, -onis*. És un calc recent de l'anglès (inoit abans de 1945), *ficcíó* en el sentit de 'narració novellada', que em sembla possible de restringir amb severitat, però no de condemnar, mentre que és una barbaritat inconcebible transposar *science fiction* per *ciència-ficcíó*, com ho hem llegit en impudents explotadors del nostre públic (que almenys haurien pogut assajar alguna expressió com *ficcíó aciençada, ciència novellada, ficto-ciència* o altra cosa així). *Ficte. Fictici. Enfinger*, sembla copiat de l'it. [Lab., 1839]. *Refènyer* [1372]. *Refenta* mall. 'espècie de coca molt gruixuda' que he menjat a Porreres (f^o *fñt*) per ajudar-me a menjar uns *estiregassons* o *xitxeros*, 1964.

Efigie [1695, diccionari de Lacavalleria]: «féu ercir un panteon de marbre negre y jaspe blanc, ab la *efigies* y mitg cos de l'Exm. difunt marquès de la Mina --- son nebot lo Duc de Alburquerque»; «en quadro dita Iglésia de --- St. Miquel, dins de la qual --- lo Marquès de la Mina --- ab sa vera *efigies* y inscripció», B. de Maldà (*Exc., 165, 3*), pres del ll. *effigies* id.

¹ Es podria dir (i fins em sembla que s'ha dit) *nas fonyat* que ve a ser el mateix.

Finició, finida, finiquitar, finir, finitat, finítm, V. fi I Finolis, finor, V. fi II

FINS A, prep., FINS QUE, conj., partícula comuna amb l'it. *fin a, fino a, fin che*, l'oc. ant. *fins a o fin a*, i el sard *fini* o *finas*: del ll. colloquial i vulgar *FINE*, que era pròpiament la mateixa paraula que *FINIS* 'acabament', usada com a complement circumstancial (*FINE* en ablatiu) amb el significat 'amb (tal cosa) com a límit, com a final': *FINE OSSA, FINE RACIDIBUS*, 'fins als ossos', 'fins a les arrels', com si diguéssim 'amb les arrels o amb els ossos com a límit, com a final'. □ 1.ª *doc.*: freqüent des de c. 1400, ja n'hi ha exemples en el XIV, des de 1322 i àdhuc abans, si bé no està ben comprovada la data dels primers.

La raó de l'escassa freqüència de *fins* abans de princ. del S. xv és la forta concurrència que li feia *tro, entró*, en aquella etapa de la llengua: llavors se li nota un matis generalment més duratiu, mentre que (*en*)*tró* era l'expressió més corrent quan marcava el punt o l'instant en el qual una acció cessava o es deturava. *Fins* surt força sovint en parts antigues del *Consolat* en les tres combinacions *fins a, fins que i fins en*: «si lo mariner s'és acordat ab lo senyor de la nau --- és tengut lo senyor de la nau que, si *fins a* tres jorns haurà lavorat, e-l pren malaltia, li deu pagar la meytat del loguer», «senyor de la nau no deu gitar mariner de la nau *fins que*-l viatge haja fet», «dins tres o quatre dies *fins en* deu» (caps. 82, 80, 29; ed. Pardessus, pp. 124, 125).

Deixant de banda documentació mal comprovada (que els diccionaris com l'*Alcover-Moll* en donen molta en aquest mot),¹ *comencem* a trobar-lo una mica per tot des dels decenni finals del S. XIV, en les diverses combinacions: *AlcM* cita en la *Cròn.* del Cerimoniós, en docs. ben publicats de 1403, 1408, etc. Un dels més antics textos literaris es troba en *BMetge* (únic en aquesta autor, que sempre usa *tro*: Par, *Sint.*, § 710) «dels peus *fins al* cap la féu vestir» (*Vàlter, v. 195, c. l'a. 1388*). En particular es troba força en *StVicentF*: «comparant lo temps --- del començ del món *fins a* la fi, va en set parts axí com la edat de la persona: la infantea fon de Adam *fins a* Noé, e de Noé *fins a* Abram --- de Abram *fins a* Moysés --- de Moysés *fins a* David *fins a* --- Babilònia --- de Babilònia *fins a* Jhesu Xrist», *Quar. (178.56ss.)*; també locatiu en ell: «deveu fer la creu *fins al* ventre», i es nota en el seu estil que *fins*, per si sol (prescindint de *que*), hi pot assumir la funció conjuntiva: «axí li-n prenía com a la oliva entre dos pedres, *fins ix* lo oli de misericòrdia» (ibid., 233.63), «no fou complidament *fins* hagué visitat --- lo sepulcre» (cita de Miquel Pérez, 68), cosa que també trobem en Turmeda: «<Lo> pa alís fa mal ventre; / [a]ço 's eximpli de bon consell: / no deu hom res obrar per ell / *fins* levat sia» (*Bons Amon., NCI. x, 157.16*).

En aquesta forma ho veiem, així mateix, al *Tirant de*